

PX-10; Bulletin – 3

Juni 2009

In januari 2009 startte Defensie een onderzoek om de risico's van het werken met PX-10 te kunnen bepalen. Inmiddels is het eerste deel van het onderzoek afgerond en informeren we u graag over de voortgang.

Het onderzoek dat in januari 2009 werd aangekondigd, bestaat feitelijk uit twee deelonderzoeken. In het eerste deelonderzoek is gekeken naar het gebruik van PX-10 binnen Defensie. Ook de samenstelling in de loop der jaren is onderzocht. Daarnaast is in de medische literatuur gezocht naar aandoeningen die door benzeen of andere bestanddelen van PX-10 kunnen worden veroorzaakt.

Om het tweede deelonderzoek te kunnen starten zijn de resultaten van het eerste onderzoek nodig. In het tweede deelonderzoek zullen de gezondheidseffecten van het werken met PX-10 namelijk onder de loep worden genomen. Zoals ik in januari al meldde, heeft Defensie voor dit deel van het onderzoek de hulp van externe wetenschappelijke instituten ingeroepen. Deze instituten brengen twee scenario's in beeld: een scenario voor de groep met de hoogste en een voor de groep met het laagste gezondheidsrisico's. Ook is het de bedoeling om een methode (rekenmodel) te ontwikkelen dat het mogelijk moet maken om voor andere tussenliggende blootstellingsscenario's de risico's te kunnen beoordelen. Nu het eerste deelonderzoek is afgerond, kunnen afspraken over uitvoering en tijdpad worden gemaakt. Op dit moment is de verwachting dat dit externe deel van het onderzoek in de tweede helft van 2010 klaar is.

Uitkomsten eerste deelonderzoek

Uit het eerste onderzoek blijkt dat van drie ziektes mag worden aangenomen dat zij kunnen worden veroorzaakt door het beroepsmatig werken met PX-10. Dit betreft: acute myeloïde leukemie (AML), het myelodysplastisch syndroom en aplastische anemie. De laatste twee kunnen mogelijk een voorstadium zijn van een AML.

Pensioenaanspraken en aansprakelijkheid

Om in aanmerking te komen voor een (militair) invaliditeitspensioen en voor het erkennen van aansprakelijkheid moet vast komen te staan dat een aandoening is veroorzaakt door het werken met, in dit geval, PX-10. Uit het eerste onderzoek blijkt dat bij drie aandoeningen een relatie bestaat met de blootstelling aan PX-10. Dit heeft geleid tot het besluit van staatssecretaris Jack de Vries om, vooruitlopend op de definitieve uitkomsten van het externe wetenschappelijk onderzoek, bij deze drie aandoeningen een verband met de uitoefening van de (militaire) dienst aan te nemen. Daarnaast geldt dat moet worden aangetoond dat Defensie als werkgever zijn zorgplicht voor veilige arbeidsomstandigheden heeft geschonden. Hoewel in het verleden maatregelen zijn getroffen om benzeenbesmetting te voorkomen, is niet meer te achterhalen of de voorgeschreven maatregelen voldoende waren geborgd of werden gecontroleerd. Daarom wordt voor PX-10 een schending van de zorgplicht van de werkgever op veilige arbeidsomstandigheden aangenomen.

Criteria voor een financiële tegemoetkoming

1. Risicoberoep

Vast moet staan dat iemand *veelvuldig* en *langdurig* in zijn functie is blootgesteld aan PX-10 (benzeen). De militair die normaal onderhoud aan zijn wapen pleegde met PX-10 voldoet niet aan dit criterium. Als er uit aanvullende informatie, het onderzoek of de behandeling van de diverse claims blijkt dat ook andere functies als risicoberoep moeten worden aangemerkt, dan zullen deze aan de lijst worden toegevoegd. Als risicofuncties worden in ieder geval aangemerkt:

- CZSK: geschutsmaker, torpedomaker, geschutskonstabel, wapenmonteur, electronicamonteur, wapentechnicus.
- CLSK: wapenonderhoudsmonteurs, medewerker wapensystemen, medewerker Object Luchtverdediging.
- CKMar: wapenonderhoudsmonteur.
- CLAS: wapenonderhoudsmonteurs, medewerker mobilisatiecomplexen voor wapens en wapensystemen.

2. Gebruik PX-10 (blootstelling aan benzeen)

Duidelijk moet zijn dat sprake is van significante blootstelling aan PX-10 (benzeen). Er wordt van uit gegaan dat PX-10 tot 1985 een relevante concentratie (maximaal 1 à 2%) benzeen bevatte. Zeker is dat PX-10 vanaf 1985 vrijwel geen benzeen meer bevatte.

3. Risicoperiode na blootstelling

In de literatuur wordt beschreven dat, als AML ontstaat na blootstelling aan benzeen, zich dat doorgaans binnen 5 -15 jaar na de blootstelling manifesteert. Twintig jaar na de laatste blootstelling aan benzeen is het extra gezondheidsrisico ten opzichte van het natuurlijk risico op leukemie niet meer aantoonbaar. Defensie houdt bij formuleren van de risicoperiode een langere termijn tot 25 jaar na de laatste blootstelling aan.

Dit houdt in dat de drie ziekten die hierboven worden genoemd, zich uiterlijk 25 jaar na de laatste relevante blootstelling aan PX-10 moeten hebben geopenbaard. Omdat na 1985 vrijwel geen benzeen meer in PX-10 voorkwam, betekent dit dat er geen claims zullen worden gehonoreerd als de genoemde aandoeningen zich pas na 2010 presenteren.

Zorg, militaire rechtspositie en civiele schadevergoeding

Als een claim van een (voormalig) Defensiemedewerker aan de voorwaarden voldoet, wordt uitgaan van een relatie tussen de aandoening en het werken met PX-10. De (oud-) Defensiemedewerker komt dan mogelijk in aanmerking voor:

1. Zorg en rechtspositionele voorzieningen zoals een militair invaliditeitspensioen (MIP) of een verhoogd nabestaandenpensioen.
2. Een restschadevergoeding. Er kan een aansprakelijkstelling worden ingediend. De schadeclaim wordt volgens de normale regels van het civiele schadevergoedingsrecht beoordeeld, waarbij rekening wordt gehouden met de rechtspositionele aanspraken en waarna de eventueel van toepassing zijnde restschadevergoeding wordt uitgekeerd.

Keuring door ABP

Mensen die lijden aan AML, het myelodysplastisch syndroom of aplastische anemie worden door het ABP gekeurd om een directe relatie (dienstverband) vast te kunnen stellen en eventuele pensioenaanspraken te bepalen. De uitkomst van deze keuring wordt ook gebruikt bij het bepalen van de restschadevergoeding als een schadeclaim is ingediend. Als een verband wordt vastgesteld tussen de aandoening

en de uitoefening van de (militaire) dienst, worden de rechtspositionele aanspraken bepaald.

De invloed van roken

Het staat vast dat roken het benzeengehalte in het lichaam verhoogt. Niet duidelijk is hoe de extra gezondheidsrisico's door benzeenopname via roken en het risico door blootstelling aan benzeen in een risicoberoep zich onderling verhouden. Hierover moet nog een standpunt worden ingenomen. Concreet houdt dit in dat de uit te keren schadevergoeding met een percentage kan worden verminderd afhankelijk van het rookgedrag van het slachtoffer. Dit conform arrest van de Hoge Raad van 31 maart 2006 (LJN AU 6092) en de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 9 april 2009 (LJN BI 2805).

Andere aandoeningen

Huidaandoeningen en neurologische aandoeningen (bijv. Organo Psycho Syndroom)

Voor deze aandoeningen is duidelijk dat ze niet typisch door benzeen worden veroorzaakt. (Oud-) Defensiemedewerkers met dergelijke aandoeningen die een claim indienen, zullen door het ABP worden gekeurd om het direct verband met verrichte werkzaamheden vast te stellen en pensioenaanspraken te bepalen. De uitkomsten van deze keuring worden ook gebruikt bij het bepalen van de restschadevergoeding als een schadeclaim is ingediend.

Overige aandoeningen

Hieronder vallen alle overige kankersoorten. Tot op heden wordt voor de diverse gemelde kankersoorten (geen AML) geen verband aangenomen met het beroepsmatig werken met benzeen of andere (mogelijke) bestanddelen van PX-10. (Oud-) Medewerkers die aan andere (maligne) aandoeningen lijden, kunnen zich weliswaar op basis van een claim laten keuren, maar daarbij bestaan vooralsnog geen aanknopingspunten voor het vaststellen van een direct verband.

Verjaring

Verjaring speelt alleen een rol voor de aanvullende schadeclaims. Bij toepassing van de rechtspositie speelt dit niet. Het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat voor schadeclaims een korte of relatieve verjaringstermijn van vijf jaar geldt. Deze termijn start op het moment dat de persoon die schade heeft geleden, bekend raakte met zowel de schade als met de daarvoor aansprakelijke persoon. De zogenaamde relatieve verjaringstermijn. Daarnaast geldt een absolute verjaringstermijn van twintig jaar, of bij blootstelling aan gevaarlijke stoffen, zoals hier, van dertig jaar. Betreffende termijn start op het moment van de gebeurtenis waardoor die schade is ontstaan. Sinds 2004 is de absolute verjaringstermijn bij letselschadeclaims voor schadeveroorzakende incidenten van na die datum losgelaten en geldt alleen nog de verjaringstermijn van vijf jaar. Op 13 oktober 2008 kon(den) de (gewezen) medewerker (of zijn nabestaanden) bekend zijn met de gevolgen van het werken met dit middel. Op die datum is het informatiepunt PX-10 geopend. Zowel op intranet, internet en in de diverse media is aandacht besteed aan PX-10. Betrokkenen hebben vanaf dat moment de mogelijkheid gekregen zich te laten registreren als zij in het verleden met PX-10 gewerkt hebben. De relatieve verjaringstermijn begint dus op dat moment te lopen.

In het voorkomende geval zal geen beroep worden gedaan op de absolute verjaringstermijn van dertig jaar voor de drie typisch aan benzeengerelateerde aandoeningen; AML, myelodysplastisch syndroom of aplastische anemie.

Tot slot

Defensie heeft als werkgever de plicht zorgvuldig om te gaan met de belangen van (oud-) Defensiemedewerkers, zeker als blijkt dat zij in het verleden bij hun werk zijn blootgesteld aan extra gezondheidsrisico's. In het relatief jonge dossier PX-10 wordt gezocht naar antwoorden op de vele vragen die er zijn over het werken met deze stof en over de risico's die dit met zich meebracht. De uitkomsten van de laatste deel van het onderzoek naar de gevolgen van benzeenblootstelling laten vanwege de complexiteit van dit vraagstuk, helaas langer op zich wachten dan gehoopt. De zorgvuldigheid dwingt ons daartoe. Dit betekent niet dat er in de tussentijd niets wordt gedaan voor de betrokken (oud-) medewerkers. Iedereen die een pensioenaanvraag of claim indient, krijgt de noodzakelijke zorg aangeboden vanuit het Zorgloket voor militaire oorlogs- en dienstslachtoffers. Daar waar in de tussenliggende periode meer inzicht wordt verkregen op de verbanden tussen PX-10 en gezondheidsklachten, zullen deze direct worden vertaald naar regelingen voor de slachtoffers. Daarnaast zal Defensie de (oud-) medewerkers die zich hebben laten registreren op de hoogte blijven houden van nieuwe ontwikkelingen in het dossier PX-10.

Met vriendelijke groet,

De Hoofddirecteur Personeel
Luitenant-generaal J.G.A. Leijh